

VISOKOKVALITETNE SORTE DVORODNE MALINE

Današnji trend u komercijalnoj proizvodnji dvorodnih malina je gajenje visokorodnih sorti, koje odlikuje ukusan plod visokog kvaliteta, uključujući i tzv. *shelf-life* (vremenski period od iskladištenja do konzumacije). Sve ovo obavezno se proverava na više lokacija (zemalja i kontinenta) a konzumno i u lancima svetski poznatih hipermarketa (Tesco i dr.). Tokom poslednje decenije Italija i Holandija su se izdvojile kao dva vodeća centra za stvaranje visoko kvalitetnih sorti dvorodne maline koje poseduju gore navedene kvalitete i koje su prisutne u proizvodnji plodova maline van sezone širom sveta.

Endosadira Patentirana italijanska sorta poreklom iz Trentina koja je ranog vremena zrenja (u Severnoj Italiji na zrelih izdancima donosi rod krajem maja, a na mladim izdancima krajem jula) koju odlikuju bujni izdanci snažnog korena, sa retkim trnjem i sa mnogobrojnim kraćim, nesavitljivim rodnim grančicama, što olakšava berbu. Biljke su tolerantne na napad većine važnih patogena maline. Plodovi se odlikuju posebnim kvalitetom: prelepom svetlom crvenom bojom (svetlija od Polke) koja se dugo zadržava, aromatičan plod odlične čvrstine koji ima dug period iskladištenja (*shelf-life*). Mane koje su česte kod dr. dvorodnih sorti (suviše krupan plod, lošiji ukus, teško otkidanje sa peteljke itd.) nisu se ispoljile u srpskim oglednim zasadima sa ovom sortom, već je čak do 90 % plodova bilo prve klase. Prepoznati kvalitet je doprineo tome da su i holandske rasadničke kompanije otkupile licencu za njeno umnožavanje. Ostvaruje manji jesenji prinos u odnosu na rani letnji, kada se gaji u dvogodišnjem ciklusu.

Sl. 1. Plodovi sorte ***Endosadira***

Imara Najranija patentirana dvorodna sorta maline čuvane holandske oplemenjivačke kompanije ABB, sa sezonom berbe kraj jula-kraj septembra, kada daje visok rod na mladim izdancima. Daje bujne i čvrste izdanke sa malim trnjem. Plodovi su krupni i ujednačeni po izgledu, sa dobro povezanim koštunicama i čvrsti, lako i brzo se beru, atraktivne su boje koja manje tamni od Polke, i odličnog su perioda iskladištenja. Na visokim letnjim temperaturama, plodovi ipak mogu potamneti, što umanjuje njihov kvalitet. Do sada nije identifikovana veća osetljivost ove sorte na napad bolesti i štetočine maline. Razvijaju rodne grančice skoro do zemlje ukoliko je pravilno postavljena gustina sklopa (pri jesenjem rodu 6-8 izdanaka, prolećni rod 4-5/dužnom metru,

međuredno 2 m), što omogućava postizanje većeg prinosa, dok se kvalitet roda postiže ostavljanjem umerenog broja rodnih grančica.

Sl. 2 Plodovi sorte *Imara*

Kweli Novija holandska patent-sorta kompanije ABB, koja stiže oko tri nedelje posle Imare (50 % berbe je krajem septembra), ali ostvaruje sličan prinos i učešće plodova I klase kao i Imara. U pitanju je bujna sorta sa bogato prisutnim rodnim grančicama na izdancima, koji do sad anisu pokazali neku veću osetljivost na neke od glavnih patogena maline. Pravilno postavljena gustina sklopa je: pri jesenjem rodu 6-8 izdanaka, prolećni rod 4-5/dužnom metru, međuredno 2 m. Kweli se pokazala naročito dobrom u ogledima pod PVC folijom u stakleniku, gde je konstantno produkovala vkv plodove koji su naišli na dobar prijem kod potrošača. Plodovi su krupni (prosečno po 5 g), poseduju atraktivnu oranž-crvenkastu boju koja ne tamni posle berbe, dobrog su ukusa (jednako ujednačenog i dobrog ukusa kao i jednorodne sorte) i lako se beru. Imaju izvanredan period iskladištenja (*shelf-life*) i najveću čvrstoću kada su u pitanju tri vodeće sorte ove holandske kompanije, što pruža mogućnost osvajanja novih tržišta. Kweli može dati i kvalitetne dve berbe, i izgleda da je sposobna da donese i značajan rod na zrelim izdancima. S obzirom da dobro podnosi i visoke letnje temperature, moguće ju je gajiti i u mediteranskim uslovima klime.

Sl. 3. Plodovi sorte *Kweli*

Kwanza U pitanju je manje prinosa sortu kompanije ABB u poređenju sa ostale dve holandske sorte koja međutim poseduje plodove izuzetnog kvaliteta i ukusa, što je preporučuje i za najizbirljivija tržišta. Berba počinje oko 10 dana posle sorte Polka i neznatno pre Kweli-a. Izdanci imaju kompaktnu, uspravnu habitus sa krupnim lišćem i nekoliko bazalnih trnova. Pravilno postavljena gustina sklopa je: pri jesenjem rodu 5-6 izdanaka, prolećni rod 2-3/dužnom metru, međuredno 2 m. Do sada nisu detektovani ozbiljniji problemi sa bolestima i štetočinama kod ove sorte. Plodovi su vrlo krupni (prosečno oko 6-7 g), dobro uočljivi, lako se beru i imaju vrlo svetlu, atraktivnu crvenu boju koja ne tamni nakon berbe. Ukus je izvanredan i konstantno dobar tokom cele berbe. Plodovi su čvrsti i imaju odličan period skladištenja. Kao novi standard za kvalitet, *Kwanza* se svrstava u sorte sa plodovima vrhunskog kvaliteta. Sorta je pogodna i za dobijanje dva roda tokom godine. Ograničeni broj izdanaka po dužnom metru stvara jedan otvoreni špalir u kome su krupni plodovi koji se brzo beru lako uočljivi. Zbog specifične oranž-crvene nijanse, plodovi su naročito uočljivi kasnije tokom dana, i ne gube na promeni boje i kvaliteta posle berbe. Ova sorta zahteva nešto više kalcijuma i manje kalijuma u periodu pred berbu, kao i suve biljke tokom noći, što se postiže isključenjem fertirigacije tokom poslepodneva. Stoga se ona više preporučuje za gajenje iskusnijim proizvođačima. U uslovima Mediterana osetljiva je na visoke temperature pa se preporučuje njeno gajenje pod mrežom.

Sl. 4. Plodovi sorte ***Kwanza***

mr Dejan Marinković